

NAS GLAS

Realna gimnazija

Uredništvo: Štebi Alojzija, Vič pri Ljubljani, Pod Rožnik štev. 296. Rokopisov ne vrača, ako se ne priloži znamk. Dopise v latinici in cirilici sprejema le podpisane in zadostno frankirane. Rokopise je adresirati le na urednico.

Upravništvo: Na naročila brez denarja se ne oziramo. Naročnina naj se pošilja po nakaznici oziroma položnici le v Ljubljano, Vodnikov trg št. 5/1. Tja je pošiljati tudi zbirke za naš tiskovni sklad.

Glasilo Osrednje Zveze javnih nameščencev in upokojencev

:: za Slovenijo v Ljubljani. ::

Cena posamezne štev. 1 Din.

„NAS GLAS“ izide vsakega desetega, dvajsetega in zadnjega v mesecu.

Celoletna naročnina . . . Din. 40.—

Polletna naročnina . . . „ 20.—

Cetrletna naročnina . . . „ 10.—

Za inozemstvo je dodati poštino.

Oglasi po ceniku.

Na potu k izboljšanju.

Tudi oni, ki ni politični pritaš nobene izmed strank, ki tvorijo sedanjo koalicijsko vlado, mora priznati vsaj to, da pokazuje današnja vlada najboljšo voljo, da vsestransko uredi razmere v naši državi. Kjer je volja, tam se najde tudi pot, da se izvede, kar se smatra za dobro. Ne za dobro ene stranke, temveč za dobro vseh, ki tvorijo državo.

Politična koncepcija današnje vlade nas v našem strokovnem glasilu ne zanima. Zanimajo nas le ona, kar ukrepa vlada in tudi izvaja glede ozdravitve notranjih gospodarskih in socialnih razmer v državi. Prvo krepko dejanje, s katerim je stopila vlada pred javnost, je bil osnutek zakona proti korupciji. Vsa leta, odkar imamo državo, se je govorilo tajno in javno o malih in velikih korupcijskih aferah, tako da je človek imel vtis, da je »svoboda« za krajo državnega denarja, za izkoriščanje položaja v egoistične svrhe, največja pridobitev nove države, in da ta »svoboda« nima meje. Strašne so obtožbe, ki jih je dvignila sedanja vlada proti nekaterim ministrom iz prejšnje vlade, ki so oškodovali državo za milijarde. Ako ne bi bila vlada sigurna, da obtožbe lahko popolnoma podkrepí z nepobitnimi dokazi, se ne bi spuščala v ta posel.

Da bi dvignila obtožbe le zato, da za hip ustvari sebi ugodno politično razpoloženje in oslabi nasprotnike, o tem lahko človek dvomi. Ker tako kratkovidna ni ne ena stranka sedanje vlade, da ne bi videla, da bi jej takšna mahinacija škodovala mnogo več kakor koristila. Smatrati moramo, da jo vodijo pri brezobzirnem razkrinkanju korupcijski aferi moralni nagibi, da hoče enkrat za vselej zadušiti to strašno kugo, ki se je bila razpasla tako na široko in pretila, da demoralizira vse sloje prebivalstva.

In predvsem morajo biti državni uslužbenci zadovoljni, da bo konec korupcije. Ker se je toliko govorilo in pisalo o korupcijskih aferah in ker se nikdar ni poizkušalo priti tem aferam do dna, je ostala senca nepoštenosti na vseh, ki so v službi države. Verujemo, da je ogromna večina državnih uslužbencev kljub bedi, v kateri je živela toliko let, ostala čistih rok. Ali kdo je to verjel? Ljudstvo je metalo vse v en koš in izgubljalo zaupanje v nepristranost in poštenje tistih, ki so poklicani, da bi bili najbolj objektivni. S tem, da bo vlada izčistila nesnago, ki se je nabrala v teku let po različnih državnih uradih, in s tem, da bo budno čuvala nad tem, da se niti eden izmed

njenih uslužbencev, od najvišjega do najnižjega, ne spozabi, da bi kršil zakone, s tem bo vlada visoko dvignila ugled svojih nastavljenecv, bo ustvarila zopet čisto in zdravo atmosfero med državnimi uslužbenci in ljudstvom.

Drugo važno dejanje, ki ga je vlada izvršila, je, da je izdelala invalidski zakon tako, da bodo odslej invalidi, njih družine in deca, vojne vdove in vojne sirote imele vsaj skromne pogoje za dostojno življenje. Dotslej so sprejemali invalidi in njih svojci borbno miloščino, ki je bila bolj zasmeh njihove bede, kakor pa pomoč iz revščine. Tudi ta zakon se naslanja na močan moralen temelj: izdelan je v največjem sporazumu s prizadeletimi in invalidske organizacije izjavljajo, da jih zakon zadovoljuje.

Kot tretji fakt, da misli sedanja vlada resno, da dá socialno šibkejšim slojem povoljne eksistenčne pogoje, moramo smatrati njeno delo za izboljšanje zakona o civilnih državnih nastavljenecv. Vlada je tudi za to delo pozvala vse prizadete, da jej pomagajo, da jej izražijo svoje upravičene želje in je s tem pokazala, da jej demokracija ni le prazna fraza, vaba, temveč resen princip, kateremu hoče dati tudi življenja.

Ako upoštevamo poleg teh treh velikih in značajnih faktov še mnogo drugih njenih odredb glede poprave železníc, potov, glede ureditve kreditov za poljedelske zadruge, moramo kot povsem objektivni presojevalci reči, da je v vladi resno stremljenje za to, da zgradi državi čvrste gospodarske in socialne temelje, da hoče zmanjšati nezadovoljstvo širokih mas.

Na ta način bo ustvarila vlada najbitnejše pogoje za obstoj države. Brez zopernih fraz o edinstvu države poizkuša sedanja vlada z delom izvršiti edinstvo, ki bo temeljilo na zadovoljstvu državljanov. Ako se posreči vladi, da zadovolji prebivalstvo, se bo s tem sama po sebi zmanjšala ekstremnost marsikaterih političnih zahtev, ki so bile dotslej alfa in omega vsega javnega življenja. To je bilo tudi naravno, ker niso bile široke mase gospodarsko in socialno zaščitene, ker se tudi ni nihče brigal za zahteve te vrste, se je vse nezadovoljstvo skoncentriralo v zgolj politične formule in se je hotelo z izrazitim političnim bojem doseči ono, kar je bilo drugače nedosegljivo.

Kdor ni še oslepljen od politične strasti, in če je tudi politični nasprotnik sedanje vlade, mora priznati, da smo na pravem potu k izboljšanju vseh prilik in razmer v državi.

Zakonske omejitve alkoholizma.*)

Zakonodajstvo je v boju zoper alkoholizem sekundarno orožje; uporabljati se mora šele, ko je narodni duh dovolj pripravljen z antialkoholnim poučevanjem. Če zakon, naj si je najboljši, ostro nasprotuje čustvom in navadam množic, ga preprečujejo po vsej priliki najprej oni, ki bi ga morali izvajati. Če pa je javnost vsaj kolikor toliko pripravljena in če ima organizirane abstinentne odseke, mora priti zakon. Zakonodajstvo pa mora v tem poizkušati voditi in dirigirati narodno mnenje in njega čustva; vzgajati mora in kazati pot in zato je treba za izber momenta, ko naj se vplete zakon v družabno vprašanje, velikega takta. Vsekakor ni ob vsem tem nikoli izključen revolucionaren čin; toda v glavnem mora stopati zakonodajstvo polagoma, ustrezaje demokratskemu idealu naše dobe, ki ne gradi zase, nego za one, ki pridejo za nami. Naš Bunge je ravno zategadelj izrekel sloveče besede: »Mi stalno žanjemo to, česar nismo sejali; zato moramo tudi sejati to, česar ne bomo ravno mi želi!« Tudi zakon stopi uspešno na pozorišče šele, ko podere privatna iniciativa v ljudskih množicah krive predstave in pijanske običaje in predsodke o alkoholu. Temu najboljši zgled je Švica, ki je imela leta 1881. šele 369 organiziranih abstinentov, leta 1915. pa jih je imela že 115.000. V teh 30 letih se je toliko pisalo in govorilo o alkoholu, da bržkone v tej mali državi ni človeka, ki ne bi bil ničesa slišal o posledicah alkoholizma; napravljenih je nekaj sanatorijev za alkoholike; odprtih je vse polno brezalkoholnih kavarn in restavracij, in švicarske brezalkoholne pijače slove po vsem svetu. Tako je postala Švica evropsko središče abstinentnega gibanja.

Vzemimo en primer, kako se direktno zatira alkoholizem z zakonom, n. pr. kazensko preganjanje pijancev. V praksi bi se to preganjanje kaj lahko prevrglo v šikaniranje širokih ljudskih množic, ki se opijajo v krčmi, v katero prihaja vsakdo in kjer se kriči in razsaja, ter so na ta način izpostavljene javnosti. Vsekakor prihaja s temi množinami orožnik v konflikt vse pogostejše nego z »gospodo«, ki se opija v finih, čestokrat tudi nepristopnih lokalih (klubih) in ki odhaja, če se tudi opije, domov brez hrušča, v fijkerskih vozovih, ali pa se vobče opija kar doma. Že ta primer kaže, da je mogoče direktno zatirati alkoholizem naju-

*) Iz lista »Zdravje«, letnik 1923.

spešnejše s proučevanjem množic. Šele, ko se pri množicah ustvari in vzgoji čut za zdravje, potrebe telesa in duha: za zdravo stanovanje, višjo obliko družabnega življenja, ljubezen do prirode, do znanosti in umetnosti, šele takrat lahko nastopijo prisilne odredbe za one, ki jih ni dvigniti tako lahko.

Antialkoholno vzgajanje ima več gran. Ena izmed teh gran, čisto ekonomska, stopa dandanes v Evropi, propadli po vojni, čim dalje bolj na prvo mesto. Dandanes vodijo res ti čisto ekonomski razlogi najpogostejše do tega, da se omejuje produkcija in poraba alkoholnih pijač. Bogata Amerika je od l. 1920, prepovedala produkcijo in prodajo vsake alkoholne pijače, uničena Evropa pa še vedno pije, najsi sta jo upropastili vojna in blokada, še bolj pa korupcija in nemoralnost med vojno in po vojni. To je nesmisel, ki ga bo potomstvo težko moglo razumeti. Med svetovno vojno je n. pr. potrošila Nemčija 50 milijonov ton ječmena in 160 milijonov kvintalov krompirja za fabrikacijo alkohola — strupa, in v tem času je umrlo pol milijona Nemcev za slabo prehrano in direktno za lakoto; a v stradalosti Avstriji je dovoljeno še dandanes, izdelovati iz žita in krompirja žganje in pivo! Zgled Amerike proti takemu evropskemu nesmiselnemu postopanju kaže, kako je ustvarilo ameriško demokratsko vzgajanje v svobodi občo mentaliteto, po kateri je prebivalstvo in njega blaginja prva stvar — pri nas v Evropi pa je povzročilo policijsko vzgajanje prebivalstva pojmovanje, da so ljudske množice in njih napake objekt za izkoriščanje. Klasičen zgled za to je spomenica Zveze gostilničarjev v Jugoslaviji, izročena vsem ministrstvom meseca januarja 1922.: ko polemizira s stavkom abstinenti, da ugonablja alkohol ravno najsiromašnejše sloje, pravi tako-le: »Ali morajo ljudje živeti, če nečejo? Naj propadejo!« (Glej »Trezvenost«, 2. 1922.)

Potemtakem se dá zdraviti današnji alkoholizem, alkoholizem množic, najuspešneje, če se ustvari v množicah čut socialne odgovornosti. Ta čut se da ustvariti s socialnopolitičnim in socialnim vzgajanjem — izobraževanjem.

Socialna politika in alkoholizem sta nasprotnika, med katerima ni pogajanja; v tem boju veljajo Bungejeve besede, da je treba alkoholizem, njega kapital in vse, kar ga vzdržuje, stalno napadati, in sicer za ceno žrtev, sporov in celo sovraštva.

Kar se tiče direktnega zatiranja alkoholizma, so se pač uporabljale razne odredbe, za razne razmere in razne namere. Dandanes pa je duh časa tak, da se diktirajo take odredbe z ljudsko voljo (ljudskim glasovanjem), ki je najboljši porok, da so odredbe uspešne. Tu je v prvi vrsti tako zvana lokalna opcija, t. j. pravica samoupravnih edinic (občin, okraja, okrožja, oblasti), da sme samostalno urediti točarinsko zakonodajstvo. Največ uporabljajo to lokalno opcijo v Kanadi, Novi Zelandiji, Avstraliji in Skandinaviji; v Ameriški Uniji in na Finskem pa je postopnjema privedla do popolne prepovedi. Na Švedskem je bilo z njeno pomočjo že leta 1917, izmed 2409 selskih občin 60% (1424 občin) popolnoma »suhih«; na Finskem pa so že pred prepovedjo vse selske občine izvedle prepoved točenja alkohola.

Visoko obdačevanje alkohola koristi redoma samo državi. Tako je bil na Bavarskem leta 1905. ob največjem davku na pivo (2,28 mark na hektoliter) vzporedno tudi največji konzum (235 litrov na glavo). Na Badenskem je poskočil n. pr. v letih 1897.

do 1899. davek na pivo od 2,34 na 2,64 mark na hektoliter, v istem času pa se je zvišal letno konzum od 155 litrov na glavo na celih 170 litrov (C. Klaviter: Zur Alkoholfrage, 17.)

Dosti več velja, če ima občina pravico podeljevati koncesije za kavarno, gostilno itd. Zakaj čim je podeljevanje takih koncesij občinska stvar, pride takoj alkoholno vprašanje pred občane, ki se morajo potem baviti z njim, tem bolj, če se odredi za vsako novo koncesijo občinsko glasovanje. Ponekod tudi določajo število gostiln, kavnarn itd. sorazmerno s številom prebivalcev. Tako ne dajo na Nemškem mesta z manj nego 15.000 prebivalci koncesije za gostilno, če se ne predloži dokaz, da je gostilna potrebna. Italija ima od leta 1913. zakon, po katerem je odrejena ena gostilna (samo za vino in pivo) na 500 prebivalcev. Na Danskem (zakon iz leta 1912.) je določena ena gostilna na 350 prebivalcev, vendar pa ni tega dovolila za prodajo piva z manj nego 2¼% alkohola. Po občinski pravici se sme število gostiln znižati, tako da ostanejo velike obratovalnice, ki ne mešajo alkohola z vsemi sredstvi kakor mali gostilničarji. Tudi tako zvana policijska ura kaže, če spada pod pristojnost občine, znatne uspehe v boju zoper alkohol, ker se je razvidelo po statistiki hudodelstev, koliko to pomeni, če se zapirajo gostilne ob desetih ali ob eni ponoči (med vojno je bila v velikem delu Evrope policijska ura ob desetih). Važno je tudi zapiranje gostiln ob dneh velikih zborovanj (skupščin) itd.; tako je na Poljskem (zakon iz leta 1920.) prepovedano, prodajati alkohol na železniških postajah, železnicah in parnikih, v vojaških taboriščih, blizu tvornic, ob vojaških naborih, ob mobilizaciji, sejnih, shodih itd. Pri nas je bila dobra tako zvana »Pribičevičeva« naredba iz leta 1920, s katero je bilo prepovedano, točiti žganje od sobote do ponedeljka; toda njen fiasko je bil takoj očiten vsakomur, ki je poznal stopnjo alkoholizma v Jugoslaviji. Ker se je in skupščine v zaprtih lokalih tudi podpirajo alkoholiziranje, bi utegnil biti člen 14. naše ustave (prostost zborovanja pod mlitim nebom) krepko sredstvo v boju zoper alkoholizem. Vsekakor ni treba ob današnji množici velikih lokalov (šole, kinematografi, gledališča, cerkve) vobče jemati v poštev gostiln za kakršnokoli zborovanje, tudi ne pozimi.

Država lahko podpira boj zoper alkohol na več načinov: s popustom na vožnjo in s hitrejšim prevozom sadja, da bi se lahko uživalo sveže sadje, nadalje tako, da oprosti tudi brezalkoholne pijače vseh davščin in da oprosti brezalkoholne lokale za nekaj časa davka ali da pomaga brezalkoholnim podjetjem ob današnjem nedostajanju lokalov do primernih prostorov. V državno pristojnost bi spadalo tudi ustanavljanje takih poljedelskih postaj, ki bi učile prebivalce, kako se da uporabljati sadje v brezalkoholne namene. Država bi lahko prepovedala uživanje alkohola v kasarnah in na vojaških vežbah, lahko bi občutneje kaznovala gostilničarje, ki dovoljujejo, da se pri njih ljudje opijajo ali da se dogajajo nemoralnosti (z natakarcami), ki točijo pijancem, otrokom itd. Poleg tega bi bilo treba prepovedati prodajanje alkohola v zaprtih steklenicah in na drobno vsem kramarjem in vsem drugim, razen gostilničarjem, ker so s tem podpirajo alkoholizem doma; hrana in alkohol bi se ne smela prodajati obenem.

Država bi morala omogočiti z zakonom zdravljenje alkoholikov; zakaj alkoholik je bolnik. To zdravljenje se vrši v specialnih sanatorijih za alkoholike, ki so nevarni svojim

domačim, to so vedno starejši ljudje. Mala Švica ima 16 takih sanatorijev (leta 1916.), iz katerih je že prišlo tisoč sužnjev alkohola popolnoma ozdravljenih. Za nepopolnoljive stare alkoholike bi se morali ustanoviti zavodi, kjer bi ostali do smrti; obenem pa bi morali delati, tako da bi se mogel del zaslužka pošiljati rodbini. Država tudi lahko uzakoni, da se postavi nevaren alkoholik pod skrbstvo, a skrbnik mora biti abstinent; bodisi, da gre pijanec v poboljševalnico, bodisi da ostane doma, vsekakor bi imela družina nekaj zaščite. Naposled bi se dalo z zakonom prepovedati obisk gostilen vsem težkim pijancem (nevarnim, kadar se opijejo) in s težkimi kaznimi zapreti gostilničarjem, ki bi točili; tukaj bi lahko opravljala v vsakem kraju kontrolo abstinentstva društva.

Takšen način boja zoper alkoholizem je izveden najpopolneje na Nemškem in od Nemcev se je mogoče v tem oziru marsikaj naučiti. Na Nemškem so povsod ustanovljene takozvane »Trinkerfürsorgestellen«, odbori, sestavljeni iz članov abstinentnih društev, odposlancev policije, državnih socialnih institucij, občinskega skrbstvenega sveta za sirote, ženskih, zdravniških in drugih društev. Vsakomur, ki se prijavi ali ki ga prijavi kdo drug, da je alkoholik, se dá najprej dober svet, potem ga vpišejo v abstinentno društvo, pošljejo v sanatorij ali pa ga postavijo pod skrbstvo, tako da je mogoče stalno nadzirati pijance.

Koliko lahko stori država za zatiranje alkoholizma, če najde pripravna tla, kažejo najboljše zgledi nekaterih držav. Ameriška Unija je brezdvoma najsvetlejši zgled, kako je zbrala požrtvovalna privatna iniciativa v skoro stoletnem boju zoper zlo naposled okoli sebe malone vse javno mnenje, tako da je zakon prav za prav samo uradno priznal to stanje. V Uniji se je pojavilo prvo gibanje zoper alkohol že za Franklina in apostola Johna Wesleya; izza leta 1840. so nastajala originalna gibanja, leta 1851. pa je uvedla mala država Maine prohibicijo (popolno prepoved produkcije in porabe). Sloveča protigostilničarska zveza (Anti-Saloon-League) je postala sčasoma država v državi; z dolgotrajno propagando je uničila v zavesti prebivalstva trinoštvo pijanskih navad in običajev, tako da je postalo pitje sramota. Tako je polagoma država za državo uvajala prohibicijo; že pred svetovno vojno je bil večji del Unije »suh«. Z vstopom v svetovno vojno je dobilo gibanje novih moči in meseca decembra 1917. sta sprejela zbornica zastopnikov in senat s potrebno dvotretjinsko večino glasov dodatek k ustavi, ki je prepovedal za leto dni po ratifikaciji tega dodatka produkcijo, prodajo, uvoz, izvoz in transport vsake opojne tekočine. Dodatek je stopil v veljavo dne 16. januarja 1920. Vsi smo priče, kako učinkuje ta prepoved izvan Amerike. Skoro ni dne, da ne bi svetovno časopisje, ki je plačano po alkoholnem kapitalu, serviralo javnosti, kako se v Ameriki izumfčejo zakonu; kako se tajno fabricira alkohol, kako pijo Amerikanci sedaj vsako brozgo. Ob vsem tem pa se pojavlja v Evropi polagoma spoznanje, da je delovanje najbogatejšega naroda na svetu revolucija, ki mu bo še pripadlo v analih ozdravitve človeštva ono mesto, ki pripada v politični zgodovini veliki francoski revoluciji. In kakor si je Francija s svojo revolucijo pridobila simpatije političnih demokracij sveta, tako si pridobiva Unija srca današnjega socialnega človeštva.

Gotovo, da se zakonu izumfčejo; gotovo, da prastari pijanci, pijejo kar dosežejo, in da ameriški milijonar lahko vsak dan napravi izlet v Kanado, Mehiko, Kubo ali Pariz, pa se nasrka alkohola, kolikor mu srce poželj. Ali kaj je to proti dejstvu, da ni med ogromnim prebivalstvom 120 milijonov ljudi nobenega

kraja, kjer bi se dobila samo čašica žganja, vina ali piva? Dejstvo je, da socialni alkoholizem, oni alkoholizem, ki dela iz sirot poživljene beštije in ki onemogoča pravno in intelektualnost najnižjih družabnih slojev; ki stvarja hudodelce in tuberkuloznike, ki rodi degenerirane otroke in širi sifilido po svetu — da je alkoholizem izginil ali da rapidno izgine. Socialni vpliv pijanskih običajev ne more več delovati: mladi rod raste v atmosferi, v kateri ne samo da se več ne vidi alkohola, nego se tudi več ne govori in ne misli o alkoholu, kakor se pri nas n. pr. po osvoboditvi tudi ne govori o »kmetih«. Kolikor je mogoče videti v tem kratkem času, kar traja prepoved, so uspehi te prepovedi v Uniji izredni: zapiranje pijancev zaradi izgrede se je znižalo za celih 70%; delavci so začeli živeti kakor nekdanje »gospoda« in vsak Amerikanez porabi danes na leto po 200 litrov mleka, dočim ga ne porabi vsak Jugoslovane morda niti 20 litrov. Treba pa je vedeti*, da se je še v letu, preden je stopil zakon v veljavo (leta 1919.), proizvedlo v Uniji 500 milijonov litrov žganja, 200 milijonov litrov vina in 8 milijonov litrov piva. Kaj more zoper te koločine poedinj spekulanti, ki dandanes nekje v mračni kleti, v črni noči, stalno trepetaje pred policijo, producira sto ali tisoč litrov alkohola?

Revolucionarni ameriški čin je pokazal, koliko vlogo imajo pri takih bojih poleg cerkve žene, in ameriški abstinenti smatrajo za najgotovnejšo garancijo zakona to, da je dal nedavno 19. dodatek k ustavi ženskam volilno pravico v vsej Uniji.

Popolno prohibicijo imata dandanes poleg Unije samo Finska in Islandija. Islandska prepoved izvira iz leta 1915. ter prepoveduje produkcijo in prodajo vsakega alkohola razen slabotnega piva z manj nego 2% alkohola. Finska je ustvarila zakon o prohibiciji že leta 1907, toda Rusija ga ni hotela potrditi do leta 1917. (do revolucije); v veljavo je vstopil leta 1919. ter prepoveduje fabrikacijo, uvoz in prodajo alkoholnih pijač z več nego 1 1/2% alkohola. Tudi na Norveškem je abstinentno gibanje že staro, tako da je bilo, z uporabo opcije, leta 1914. samo še 13 mest, ki so dovoljevala prodajo alkohola. Leta 1919. je uvedel ljudski plebiscit z občin glasovanjem prepoved produkcije in porabe žganja in visokoalkoholnih vin, kar je bila do tedaj začasna vojna odredba. Za prepoved je glasovalo 490.000 volilcev, zoper njo pa 304.000, tudi tukaj je odločila kakor v Uniji žena, ki je dobila takrat na Norveškem prvič pravico glasovanja. Norveška je torej polprohibicijska država, ker so dovoljena lahka vina (z manj nego 12% alkohola) in domača piva (landsöl), ki so državni monopol. Zanimivo je, da je v Španiji alkoholni kapital tako močan, da je napovedala Španija po teh prepovedih v Islandiji in na Norveškem tema državam carinsko vojno, (ki je seveda ne sme napovedati Ameriki!); majhen narod se ne sme varovati strupa, iz katerega kuje alkoholni kapitalizem zlato!

Švedska stoji pred narodnim glasovanjem o tem, ali se prepove produkcija in uživanje vseh pijač z več nego 2,8% alkohola. Iz Švedske je izšel takozvani stockholmski ali Wrattov sistem, ki je točno določil, koliko alkohola spada na poedinca, in ta količina se je dajala na izkaznice (kakešne so bile one naše med vojno), toda samo v zvezi s hrano. Sistem pa ni uspel. Bole se je držal Švedski in Norveški takozvani gotenburški sistem, po katerem (švedski zakon iz leta 1917.) smejo prodajati pijače z več nego 3,6% alkohola samo dobrodelná društva, pri katerih imata delež država

in občina. Delniške dobrodelne družbe izplačujejo od dobička 5% delničarjem, ostanek pa gre občini in državi. Izhodišče je načelo, da se ne sme prodajati alkohol v osebno korist prodajalčeve; po drugi strani pa preti nevarnost, da ne postane to fiskalna odredba. Po vsej priliki je izvesti z lokalno opcijo prepoved lažje, če je v kraju (srežu itd.) že uveden ta sistem, ker se ne uničuje eksistence poedincev, nego ima izgubo samo občina.

Tudi Danska ima občinsko glasovanje (lokalno opcijo); v 206 občinah je doslej uvedena z glasovanjem prepoved (glasovalo se je v 250 občinah). Tako se je znižalo število gostiln od leta 1905. do leta 1912. za celih 763, zato pa se je zvišalo število brezalkoholnih kavarn od 262 (leta 1905.) na 1912. (leta 1915.)

V Holandiji je bila izročena narodni skupščini leta 1914. peticija s 670.000 podpisi, ki je zahtevala zakon o lokalni opciji; ta zakon je bil leta 1921. sprejet. Občine smejo prepovedati prodajanje žganja; vsako peto leto pa se vrši občinsko glasovanje o gostilnah, ki so v občini, in sicer o tem, ali naj se njih število zmanjša ali naj se povsem ukinejo. Lokalna opcija je nadalje zakon za vso Avstralijo; v nekaterih državah (New South Wales, South Australia, Tasmania) pa je uvedeno tudi zapiranje gostilen ob šestih zvečer in to hvalijo kot jako dobro sredstvo za zatiranje pijančevanja. V Novi Zelandiji in Škotski je število gostilen omejeno. Škotska pa ima tudi zakon o lokalni opciji iz leta 1920. Drugače je v Angliji srez Carlisle poddržal prodajanje alkohola (v Angliji je uvedena sreska samouprava,) pa so prešle vse kavarne, gostilne itd. v roke sreske uprave, ki jo, kakor kaže, vodijo antialkoholni ozir. Anglija je med vojno energično zatirala alkoholizem; gostilne so smele biti odprte le pet ur na dan. Seveda je trajalo to samo dokler je pretila nevarnost od zunanjega sovražnika, kakor da je samo tedaj nevaren najnevarnejši notranji sovražnik alkohol! Z mednarodno pogodbo je uveljavljena prepoved žganja za Severno morje, v nekaterih angleških (in bivših nemških) afriških kolonijah pa so prepovedali prodajati alkohol zamorcem. Kanada utegne kmalu uvesti na vsem svojem ozemlju absolutno prohibicijo ker je s pomočjo lokalne opcije že sedaj 84% vseh provinc popolnoma »suh«. Švica je uvedla leta 1886. državni monopol žganja, pustila pa je seljakom proste domače žganjarne in sicer s precejšnjim delom kot fiskalno odredbo; to je zmanjšalo uživanje žganja, zvišalo pa je uživanje vina in piva. Monopol je prinašal kantonom, (švicarskim državam) 6 do 7 milijonov frankov na leto (čisti dobiček monopola); od tega pa morajo kantoni izločiti 10% (alkoholna desetina) za zatiranje alkoholizma in ta denar se uporablja ponajveč za zavetišča za alkoholike. Tudi abstinentna društva dobivajo od tod podporo; tako so sprejela leta 1918. društva v Zürichu polovico vsega kantonalnega zneska te desetine (51.000 frankov).

(Konec prih.)

„Hotel Slon“, Ljubljana
Moderno preurejeno kopališče, restavracija in kavarna
Centralna kurjava!

VESTNIK.

Dnevnice za potovanje v inostranstvo. Generalna direktorja državnega računovodstva je določila popolnoma enake dnevnice za uradniki, štvo vseh ministrstev, ki potujejo v državnih po-

slih v inostranstvo. Dnevnice so razdeljene sledeče: I. kategorija, 1. in 2. skupina za 30 dnevno bivanje po 60 švicarskih frankov, preko 30 dni po 55 frankov; I. ter II. kateg. 1. skupina, 3. in 4. skupina 50 fr., preko 30 dni 45 fr. I. kategorija 5. in 6. skupina 40 frankov preko 30 dni 35 frankov, in enako za 2. skupino II. kategorije; I. kategorija, 7., 8. in 9. skupina, II. kategorija, 3. in 4. skupina, III. kategorija, 1., 2. in 3. skupina po 35 frankov, preko 30 dni po 25 frankov; za zvančnike po 20 frankov, preko 30 dni po 15 frankov.

Za izmeno zakona o civilnih državnih uslužbencih. »Činovnički Savez« je izbral iz svoje uprave ožji odbor, ki ima nalogo, da iz mnogoštevilnih predlogov, ki jih je prejela uprava Saveza, izdelala predlog za izmeno celotnega zakona. Ta predlog bo predložen ministrstvu pravde, ki ga bo izročilo komisiji, postavljeni, da izdelala izpremembe tega zakona. Savez je tudi protestiral proti dvema članoma te komisije, ki sta sodelovala pri osnutku sedaj veljavnega zakona in zahteva takojšnjo izmeno teh dveh članov.

Državni uslužbenci v Južni Srbiji. V nedeljo, 14. septembra, je bila popoldne od 4. do 6. v beograjskem dvoru konferenca kralja z ministrskim predsednikom, ministrom notranjih poslov, ministrom za zunanje zadeve, vojnim ministrom in podtajnikom ministrstva zunanjih del glede izboljšanja razmer v Južni Srbiji. Vlada hoče z vso energijo izvesti mere za javno varnost in zgraditi šole. Poleg šol bo zgradila tudi povsod poslopja za državne urade, kjerkoli bo to potrebno. Občine bodo dobile kredite za zgradbo občinskih poslopj. Da bi se pritegnili najboljše, naj sposobnejše uradniki v Južno Srbijo, se je odločila vlada, da se bodo drž. uslužbencem v teh krajih podvojili njihovi prejemki, ki jim gredo po zakonu o civilnih državnih uslužbencih.

Zahteve sodnikov. V četrtek 11. septembra je bila v Beogradu skupščina sodnikov iz Srbije in Črne gore, kateri je prisostvoval tudi delegat vlade, minister pošte g. Marković. Sodniki so na tej skupščini zahtevali: 1.) da se že izdelani zakon o sodnikih čimprej uzakoni; 2.) da se pri reviziji zakona o civilnih državnih uslužbencih in pri reviziji uredbe o razvrstitvi vnese izprememba tako, da sodniki ne bodo pričenjali s sedmo skupno I. kategorije, temveč s 6 skupino, sodniki apelacijskih in upravnih sodišč z 20 letno službo se pomaknejo v tretjo skupino in oni, ki imajo več službenih let, da napredujejo tudi dalje; sodniki kasacijskih sodišč in predsedniki apelacijskih sodišč naj bodo izven kategorij ali naj se uvrste tako, kakor se bodo uvrstili državni svetniki in člani glavne kontrole; 3.) en član uprave združenja sodnikov naj bo v komisiji za revizijo, dokler ne bo izvršena revizija popolnoma; 4.) da se hitro izplača razlika plače in razlika doklad za sodnike.

Financijski odbor narodne skupščine bo imel prvo sejo 22. septembra. Dnevni red seje je: 1.) uredba o draginskih dokladah za upokojece; 2.) obveze iz prejšnjih let; 3.) odobritev kreditov iz investicijskih posojil in drugih kreditov.

Nov zakon za stanovanja se prirejuje v ministrstvu soc. politike. O vsebini zakona je izjavil minister socialne politike, g. Behmen, sledeče: »Vrše se velike priprave za izmeno zakona o stanovanjih. Težkoče na katere smo naleteli, so velike, ker nisem dobil v ministrstvu nikakega elaborata o tem vprašanju, nobene statistike itd. Tendence je, da poslovni prostori ne bodo spadali pod določbe zakona. Novi zakon tudi ne bo imel veljave za vasi. Najemnine se bodo povišale, ali tako, da bodo zaščiteni z zakonom socialno šibkejši sloji, zlasti državni nastavljenici.«

Nov davčni zakon. V finančnem ministrstvu zbirajo in urejujejo material ter pripravljajo vse, da se prične z delom za projekt zakona o izenačenju davčnega zakonodavstva za vso državo. Znano je, da veljajo v raznih pokrajinah naše države različni davčni zakoni, tako da je davčni obremenitev poedinj pokrajin neenaka in tudi nepravilna, ker plačujejo nekatere pokrajine visoke davščine, a druge v primeru z njimi le neznatne. Po enarredbi vlade se mora delati hitro na načrtu novega zakona o davkih, tako da bo prišel zakon v razpravo hkratu z novimi

* Glej o ameriški prepovedi obširneje: „Jahrbuch des Alkoholgegners“ 1917.; „Das amerikanische Alkoholverbot“ (isti letopis 1921.); dunajski list „Der Abstinenz“ 1920., št. 2—3; „Jugoslavenska Njiva“, št. 1

proračunom. Od tega zakona pričakuje vlada tudi povišanje državnih dohodkov in računajo s tem, da bo povišanje tolikšno, da se bo z njim krilo povečanje izdatkov za državne uslužbenice in invalide.

Honorarji gimnazijskih profesorjev. Beograjska »Pravda« z dne 8. septembra poroča: »Za čas Pašičeve vlade je bil določil minister prosvete, da se povišajo honorarji gimnazijskim profesorjem. Honorarji za nadure so bili znašali dotlej po dvajset dinarjev, a minister jih je povišal na 50 dinarjev od ure. To povišanje je bil odredil minister sam, brez odobrenja vlade in brez proračunskega kritja. Ta odredba je imela za posledico, da je nastal nov državni izdatek v višini od 20 do 25 milijonov, ki je brez kritja. Ker te odredbe ni mogoče izvršiti, zato je bila preklicana. V novem budžetu se bo vlada ozirala na povišanje honorarjev.«

Reduciranje praznikov. Trgovska zbornica v Skopju je poslala ministrstvu soc. polit. predlog, da naj se izvrši generalna redukcija praznikov. Svoj predlog utemeljuje s tem, da imajo trgovci in sploh vsa trgovina mnogo izgube vsled tolikega števila praznikov, ko morajo imeti trgovine zaprte.

Obtožba bivših ministrov. Minister dr. Pečič in Dušan Dimitrijevič, zemljoradniški poslanec sta izdelala predlog obtožbe proti bivšemu ministru dr. Lazi Markoviču. Obtožba je izročena klubu poslancev v podpis. Gospod Markovič je obtožen 14 krivic. Obtožbo mora podpisati najmanj 50 poslancev, potem se izroči predsedništvu narodne skupščine. Izdelana je tudi obtožba pro-

ti bivšemu ministru Velizarju Jankoviču in Dragutinu Kojiču. Procedura v skupščini, kadar gre za obtožbo ministrov je sledeča: Na prvi seji ki sledi po sprejemu obtožbe, se obtožba prečita narodni skupščini. V roku 5 dni se predlog natisne in razda poslancem, a 15 dni nato pride obtožba na dnevni red. Z navadno večino sprejme nato skupščina predlog, da se obtoženi izroči predhodni preiskavi. Preiskavo vodi parlamentarni preiskovalni odbor, sestavljen iz 12 članov. Ta odbor se voli prihodnji dan po sprejemu predloga s tajnim glasovanjem. Odbor predloži potem skupščini predlog, da se obtoženi minister izroči sodišču. Skupščina glasuje tajno, za vsako točko obtožbe posebej. Za izročitev sodišču je treba v skupščini dvetretjinske večine.

Solarna v Ulcinju. Uprava državnih monopolov je odobrila kredit v iznosu 40 milijonov dinarjev za zgradbo in ureditev velike solarne v Ulcinju. Kadar bo delo izgotovljeno bo ta solarna največja ob Jadranskem morju in bo država imela od nje velike dohodke. Opremljena bo z najmodernejšimi instalacijami.

Tovarna čevljev Peter Kozina & Komp. izdeluje odslej naprej tudi lahke damske čevlje ter čevlje za gospode najnovejše forme in najboljše kvalitete. Prodaja na malo: Ljubljana-Breg 20, Aleksandrova cesta 1., Prešernova ulica; Zagreb, Račkoga ulica 3.

KOLESA
NAJBOLJŠA NUDI
J. COREC
LJUBLJANA
PALAČA LJ. KRED. BNK

P Najcenejše stare in nove
PISALNE STROJE
kakor tudi vse potrebščine pri
L. Baraga
Ljubljana Ljubljana
SELENBURGOVA UL. 6/1
Mehanična delavnica (popravljalnica)

Odon Koutny
orodje in tehnične potrebščine
Ljubljana, Aleksandrova cesta 7.

Tovariši!

Priporoča se Vam trgovina s papirjem, pisarniškimi in šolskimi potrebščinami

K. Tilla nasl. A. Gruber

Ljubljana, Kongresni trg št. 8.
Prvovrstno blago in zmerne cene.

A. & E. Skaberne

Ljubljana.

Manufakturna in modna veletrgovina.

Solidno blago. Nizke cene.

Gostilna pri „Sokolu“
Pred škofijo

Pristna dolenjska in štajerska vina. Vsak čas gorka in mrzla jedila. — Nizke cene!

Priporoča se papirna trgovina

Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra cesta 2.

ki ima po zmernih cenah v zalogi pisarniške, šolske in risalne potrebščine, poslovne in trgovske knjige, bloke itd. Edino založništvo priljubljene „Poslovnega koledarja“

Josip Petelinc
Tvrdba

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7.

priporoča najboljše šivalne stroje in kolesa, Gritzner, potrebščine za šivilje in krojače modno blago in galanterijo.

Prva jugoslovanska tovarna dežnikov

Josip Vidmar

LJUBLJANA, Pred škofijo št. 19.

Najnižje cene! Solidna in točna postrežba. Popravila, preobleke.

F. Szantner, Ljubljana
Šelenburgova ul. 1.

Specijalist za ortopedična in anatomska obuvila in trgovca čevlji.

Usnje

kupite najceneje pri tvrdki
Franc Pleterski
Ljubljana, Vodnikov trg 5
Državnim nameščencem popust.

Za nakup vsakovrstne kuhinjske posode in vsega v železninarsko stroko spadajočega blaga se priporoča firma

Schneider & Verovšek
Ljubljana, Dunajska cesta 16.

Razširjajte „Naš Glas“!

Modna trgovina

Peter Šterk

Ljubljana, Stari trg št. 18.
se priporoča.

Najnižje solidne cene!

Ustanovljeno leta 1912.

Ivan Pakiž

Ljubljana, Stari trg št. 20.
Velika zaloga vsakovrstnih stenskih in žepnih preciznih ur ter zlatnine in srebrnine.

Na debelo! Na drobno na obroke

Modno blago, perilo in potrebščine za šivilje in krojače priporoča tvrdka

A. Persche

Ljubljana, Pred škofijo 21.

Perje in puh

C. J. HAMANN

Ljubljana, Mestni trg 8.

Priporoča se modna trgovina

A. Šinkovic nasl. K. Soss
LJUBLJANA, Mestni trg 19.

Nabavljalna zadruga državnih nameščencev v Ljubljani

Najcenejši nakup banaške moke, sladkorja, kave, olja, masti, riža, testenin, pralnega in toaletnega mila, južnega sadja, dišav ter vseh vrst specijalskega in kolonialnega blaga.

Vedno najnižje cene!